

ההתנתקות חיונית לקיומה של ישראל כמדינה יהודית-ציונית-דמוקרטית

פרופ' ארנון סופר
אוניברסיטת חיפה

שלושה עניינים עומדים במרכזה של תכנית ההתנתקות, ומן הראוי שכל מי שעוסק בנושא יזכור אותם היטב, כי הם שלובים זה בזה ובעלי השלכות משמעותיות על עתידה של מדינת ישראל. האחד – מהי תרומתה של ההתנתקות להסרת האיום הדמוגרפי מעל ישראל היהודית-ציונית-דמוקרטית; השני – מה תרומת ההתנתקות לעצירת ההידרדרות של ישראל למעמד של מדינת "עולם שלישי"; והשלישי – מה יהיה גודל השטח ש"ייגזל" בעת מימוש תכנית ההתנתקות.

כדי להבין מהי תרומת ההתנתקות להסרת האיום הדמוגרפי מעל ישראל היהודית-ציונית-דמוקרטית, ראוי לבחון את מפת פריסת האוכלוסייה בארץ ישראל כולה. המפה המעודכנת ביותר פורסמה בשנת 2004 על ידי המרכז למיפוי ישראל. מן המפה אפשר ללמוד – מבלי להתייחס לתופעה ולמשמעויותיה האסטרטגיות – כי בישראל הולך ומתפתח רצף פלשתיני מבירנית בצפון, דרך הגליל המרכזי, עמק יזרעאל והשומרון, לעבר ירושלים. זאת ועוד, ירושלים עצמה, "העיר שחוכרה לה יחדיו", מתמלאת מאות ואלפי פלשתינים, וממש מתרוקנת מיהודיה: 75 אלף יהודים נטשו את העיר בעשור האחרון לטובת מבשרת ציון, מודיעין וגוש דן. מירושלים נמשך הרצף הפלשתיני להר חברון, ומשם למרחב הבדווי, המשתרע מרהט, בצפון הנגב, עובר סמוך לגבול באזור מיתר, וממשיך לכיוון דימונה, ירוחם, רתמים ורביבים.

בעלת משמעות חמורה במיוחד בהקשר זה היא התפתחות הרצף הבדווי בנגב, הגולש לעבר אזור ניר-עם, נחל עוז, כרם שלום ורצועת עזה. רצף זה מהווה איום אסטרטגי, כבר עתה, בגלל העובדה ששלושת שדות התעופה הצבאיים החשובים של ישראל נמצאים במעמד של "בני ערובה" של הבדווים בדרום. אם הרצף הפלשתיני הזה יתעבה ויושלם, הוא יסגור על יהודי ישראל, שיוותרו רק במישור החוף, ויגזור את גורלה של ישראל.

המצב שהצגתי הוא פועל יוצא של תהליכים דמוגרפיים המתרחשים בארץ ישראל המערבית בקצב מהיר מאוד, אולי המהיר ביותר בעולם, כשמולם עומד שלטון ישראלי חלש, שאינו אוכף חוק וסדר ומאפשר פריסה של אוכלוסייה באופן בלתי מתוכנן, הגובל בהפקרות.

**"רק התכנסות אל
תוך תחומי הקו
הירוק תציל את
ישראל מהאיום
הקיומי הדמוגרפי;
בתוך תחומי הקו
הירוק מהווים
היהודים, בשנת
2004, 76% מכלל
האוכלוסייה. אם
נצרך אליהם גם
את הרוסים הלא-
יהודים, שבאו
לחיות איתנו, הם
מהווים ביחד 81%
מהאוכלוסייה."**

מהם הנתונים הדמוגרפיים המסוכנים האלה? נכון לשנת 2004 מתגוררים בארץ ישראל המערבית (מהירדן ועד לים) 5.2 מיליון יהודים ו-5 מיליון פלשתינאים. בארץ ישראל המערבית חיים גם רוסים לא-יהודים וגם עובדים זרים. המספר הכולל של שתי קבוצות אוכלוסייה אלה נאמד ב-586 אלף. נכון לשנת 2004 היהודים כבר עתה מהווים מיעוט בארץ ישראל המערבית.

התחזית הדמוגרפית לשנת 2020, בסך הכל בעוד 15 שנה, קשה ובעייתית יותר. שיעור הריבוי הטבעי של האוכלוסייה היהודית בישראל עומד על אחוז אחד בשנה, ואילו שיעור הריבוי הטבעי של ערביי האזור עומד על 3.5-4 אחוזים בשנה. מגדילים לעשות הברווים בדרום, שריבויים הטבעי עומד על 5.5 אחוזים. באוכלוסייה זו ישנם אבות שהולידו, בעזרת מספר נשים שנקנו בשטחים, 100-150 צאצאים. על פי התחזית לשנת 2020 יתגוררו בארץ ישראל המערבית 6 מיליון יהודים, 8.5 מיליון פלשתינאים, חצי מיליון עובדים זרים ו-400 אלף רוסים לא-יהודים. באותה שנה יהוו היהודים רק 39 אחוזים מכלל האוכלוסייה, ופירוש הדבר הוא קץ הישות היהודית במזרח התיכון!

האוכלוסייה הפלשתינית הגדולה פרוסה בכל רחבי ארץ ישראל, ואילו היהודים מתגוררים בעיקר במישור החוף. היהודים מתמקדים במטרופולין תל-אביב, וממנה צפונה, למרחבי השרון והשפלה הפוריים, תוך עקירת הפרדסים הירוקים; מזרחה, לעבר השומרון המערבי ואזור הכוכבים (כוכב יאיר, שוהם, בת חפר), וכן דרומה.

גלישה קיימת גם אצל הפלשתינים, ועיקרה במעבר מריכוזי אוכלוסייה צפופים בגב ההר לעבר טול-כרם, קלקיליה, ג'נין, תרקומיה וירושלים. פה ושם חודרים הפלשתינים גם מערבה, לקו הירוק.

בתוך תחומי הקו הירוק מהווים היהודים, בשנת 2004, 76 אחוזים מכלל האוכלוסייה. אם נצרף אליהם גם את הרוסים הלא-יהודים, שבאו לחיות איתנו, הם מהווים ביחד 81 אחוזים מהאוכלוסייה. על פי התחזית לשנת 2020 יהוו היהודים 71.1 אחוזים מהאוכלוסייה בתחומי הקו הירוק, ועם הרוסים הלא-יהודים – 76 אחוזים, שהם שלושה רבעים מכלל האוכלוסייה. אם תחליט ישראל לוותר על מזרח ירושלים, ואולי, במסגרת משא ומתן, תוותר גם על חלקים במשולש לטובת הרשות הפלשתינית, קיים סיכוי משמעותי לשיפור המצב הדמוגרפי של ישראל.

כדי להציל את ישראל מאימתו של האיום הדמוגרפי, יש להתנתק מהעם הפלשתיני, ובעיקר מיהודה ושומרון ומרצועת עזה, ולהתכנס אל תוך תחומי הקו הירוק. התנתקות זו חייבת להתבצע כפעולה מהירה וחד-צדדית, מבלי להמתין לתוצאות משא ומתן. ההתנתקות, מחויבת המציאות, אמורה להיות שלב ראשון ומכריע בדרך ליצירת רוב יהודי בישראל. לפי תוואי ההתנתקות כפי שהוחלט עליו בממשלה, כ-80 אחוזים מכלל המתישבים יישארו בתוך תחומי מדינת ישראל, ויהיה צורך לפנות רק כ-20 אחוזים מהם, כלומר כ-50 אלף איש.

כל מי שעניו בראשו מבין בוודאי כי ההתנתקות תעצור גם את הפלישה הפלשתינית לתוך תחומי מדינת ישראל. נכון לשנת 2000 פלשו לישראל כ-300 אלף פלשתינים, שבעצם מימשו את "תביעת השיבה" שלהם. מספר מדהים זה כולל 14 אלף נשים פלשתיניות, שנקנו על ידי ברווים מן הנגב הצפוני, כ-25 אלף פלשתינים נוספים שנכנסו לישראל במסגרת "איחוד משפחות", כ-200 אלף פלשתינים שבאו להתגורר במזרח ירושלים באופן בלתי חוקי ועוד עשרות אלפי פלשתינים שחדרו, ללא כל רשות חוקית, למשולש הקטן ולצפון ישראל. עם הנתונים הדמוגרפיים החמורים האלה לא תוכל ישראל להתמודד במשך זמן רב, שכן 300 אלף תושבים פירושו 6 אחוזים מכלל האוכלוסייה היהודית בישראל.

לתכנית ההתנתקות יש עוד תרומה קונסטרוקטיבית למדינת ישראל: היא תכלוס את הידרדרות ישראל למעמד של מדינת עולם שלישי, וזאת בדרך פשוטה: האמצעים

ההתנתקות חיונית לקיומה של ישראל כמדינה יהודית-ציונית-דמוקרטית

הכלכליים שיתפנו בעקבות ההתנתקות יאפשרו לממשלת ישראל לחזור ולשקם את כל התשתיות הלאומיות, שחלקן קרסו וחלקן עומדות בפני קריסה.

להתנתקות יש גם משמעות גיאוגרפית-קרקעית, אם בוחנים אותה כמענה לשאלה מה גודל השטח שיידרש לכיצוע שלם ומלא של מהלך ההתנתקות.

ראשית יש לקחת בחשבון את אורך הגדר או החומה, המגיע לכ-700 ק"מ. רוחב המערכת האוטמת הזאת הוא, בממוצע, 50 מטרים. כלומר מדובר בשטח של כ-35 מיליון מטרים רבועים, שהם כ-35 אלף דונם. הגדר אינה עומדת בפני עצמה, כי יש להגן עליה. הגנה זו מחייבת הקמת מערך של מחנות עבור המתחזקים והשומרים על הקו. להערכתי, יידרשו לכך עוד 15 אלף דונם לפחות. סביר להניח שכדי לחבר את ישראל אל היישובים שבשטחים, יהיה צורך בבניית טרמינלים למעבר מבוקר של דלק, סחורות ואנשים. להערכתי יידרשו למטרה זו עוד כ-20 אלף דונם. זאת ועוד, בשלב הסופי של ההתנתקות יהיה צורך לפנות מן השטחים כ-50 אלף נפש. כדי למצוא להם מגורים יש להקים עיר חדשה או סדרת יישובים הקטנים מעיר. לכך יש לייעד כ-20 אלף דונם נוספים לפחות. בסך הכל מדובר בכ-90 אלף דונם. גם אם נצטרך להפחית את השטח הזה משטחה של ישראל, תהיה זו תמורה קרקעית קטנה מאוד למען הצלת המדינה.

מדינת ישראל של 2004-2005 אינה מסוגלת לממש, בו זמנית, את כל המטרות החיוניות הדרושות להמשך קיומה, כמו סגירת הגבולות מפני חדירות מכיוון מצרים, ירדן והשטחים; הכנת תשתיות לאוכלוסייה העתידה להתווסף בכ-15 השנים הבאות (5 מיליון בתחומי ארץ ישראל המערבית או 2.5 מיליון בתחומי מדינת ישראל) ופיזור האוכלוסייה בנגב, בירושלים, בגליל ובוואדי ערה; ובה בעת גם ליישב ביהודים את רצועת עזה, המאוכלסת בכ-1.3 מיליון פלשתינים, ואת מרחבי יהודה ושומרון, המאוכלסים כבר עתה בכ-2.2 מיליון פלשתינים. מילוי כל המטרות האלה במקביל הוא משימה בלתי אפשרית, וכמאמר חז"ל: "תפסת מרובה לא תפסת."

מבחינה דמוגרפית, כלכלית וסביבתית זמנה של ישראל הולך ואוזל, ומן הטעם הזה תכנית ההתנתקות היא החלטה אמיצה ונכונה מנקודת הראות של סדר העדיפויות הלאומי.